

Waardeloze Postzegels

Afbeelding 2: de filmzegel

Op 1 juli 2010 introduceerde TNT Post een nieuw soort postzegels. 'Onze postzegels krijgen een cijfer', was de slogan bij de reclamecampagne. 'Voortaan staat er geen euroaanduiding meer op de postzegels, maar een cijfer'. Want: 'TNT Post maakt frankeren makkelijker'. Makkelijker voor wie? Dat werd er niet bij verteld.

te brengen. En waarschijnlijk zullen er regelmatig postzegels uitgebracht worden met hogere aanduidingen dan '1'. De filmpostzegel met Carice van Houten en aanduiding '5' (= € 2,20) is pas het begin.

Makkelijker voor TNT

Dat de nieuwe postzegels gemakkelijker zijn voor TNT, is duidelijk. Allereerst kan het bedrijf de **tarieven verhogen zonder nieuwe postzegels aan te hoeven maken**. De postzegel blijft er hetzelfde uitzien, maar hij wordt tegen een steeds hogere prijs verkocht. Dat gebeurt voor het eerst per 1 januari 2011, wanneer de prijs van postzegels met de aanduiding '1' omhoog gaat van € 0,44 naar € 0,46.

Het assortiment beschikbare postzegels zou teruggebracht kunnen worden naar drie basiszegels: '1' voor Nederland, '1' voor Europa en '1' voor de rest van de wereld. Zolang elk tarief een veelvoud is van de prijs van de basiszegel, is er aan meer soorten postzegels geen behoefte. De binnenlandse postzegel met aanduiding '2' is strikt genomen overbodig: je kunt net zo goed twee zegels van '1' plakken op een brief van 20-50 gram.

Maar TNT heeft toch helemaal geen bezwaren tegen het uitgeven van nieuwe postzegels? Er worden altijd al veel meer verschillende postzegels aangemaakt dan er nodig zijn. Vergelijk de postzegels uit de jaarcollectie Nederland maar eens met de postzegels die u op uw post aantreft: de meeste zegels die verschijnen zult u nooit gebruikt aantreffen. Die verdwijnen rechtstreeks, ongebruikt, in de albums van verzamelaars. Dat zal de komende jaren niet anders worden. TNT zal haar kip met de gouden eieren niet slachten door minder emissies uit

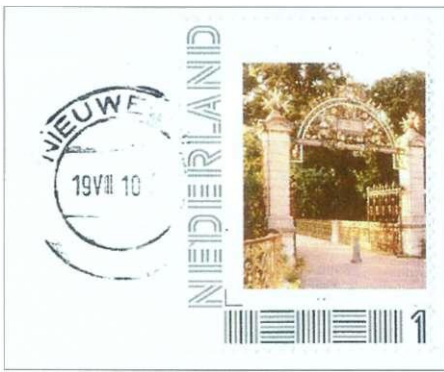
Onze postzegels krijgen een cijfer

TNT Post maakt frankeren makkelijker. Voortaan staat er geen euroaanduiding meer op de postzegels, maar een cijfer. Op postzegels voor brieven of kaarten tot en met 20 gram komt voortaan een 1 te staan. Afhankelijk van de bestemming staat op de postzegel de aanduiding Nederland, Europa of Wereld. Voor zendingen van 20 tot en met 50 gram binnen Nederland zijn er postzegels met een 2.

Kijk voor meer informatie op tntpost.nl/postzegels.

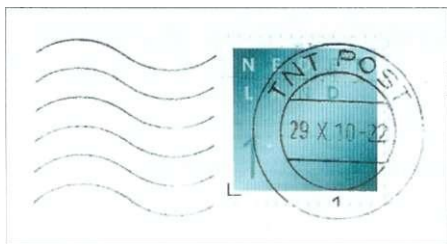
sure *we can* post

Afbeelding 1: introductiefolder van TNT Post

Afbeelding 3: Persoonlijke postzegel 'Valkhofpoort Nijmegen' met frankeerhaak

Het gemak voor TNT Post zit hem dus niet in een beperking van het assortiment. Maar wel in iets anders: de nieuwe postzegels maken de **controle op het juiste tarief** een stuk gemakkelijker. Alle post wordt tegenwoordig automatisch verwerkt. Als in dat proces de waarde van de postzegel door een machine gelezen wordt, en de brief wordt tegelijk gewogen, dan kan gemakkelijk vastgesteld worden of die brief correct gefrankeerd is. Een brief met een postzegel '1' mag niet zwaarder zijn dan 20 gram, een brief met twee postzegels '1' mag niet zwaarder zijn dan 50 gram, enzovoort. Om binnenlandse brieven te onderscheiden van brieven naar Europese bestemmingen en van brieven naar nog verder weg, is op de nieuwe zegels de frankeerhaak geïntroduceerd. Dat fenomeen wordt verderop in deze Noviposta uitgelegd.

Afbeelding 4: Rouwzegel met frankeerhaak

En dan is er nog de kwestie van de **geldigheid van de postzegels**. Op het moment zijn alle postzegels vanaf 1976 nog geldig voor frankering, ook de zegels met waarde aanduidingen in gulden. Maar dat blijft niet zo. Het ligt in de lijn der verwachting dat TNT ergens in de toekomst alle oude postzegels ongeldig gaat verklaren. Dan is het handig als de geldige en de ongeldige postzegels eenvoudig van elkaar te onderscheiden zijn. De combinatie van cijferaanwijzing en frankeerhaak

zou daarbij een handig hulpmiddel kunnen zijn. Dat gaan we de komende jaren zien...

Makkelijker voor de consument?

Het lijkt zo simpel: de postzegels die u in 2010 heeft aangeschaft, kunt u na de tariefsverhogingen van 1 januari 2011 gewoon doorgebruiken. Op een brief tot 20 gram blijft u een postzegel met aanduiding '1' plakken, en **bij plakken hoeft niet meer**. Bij uw oude zegels van 44 eurocent en bij de decemberzegels zult u natuurlijk wel moeten bijplakken. En als u nog oudere postzegels hebt liggen in andere waarden, wordt het nog een heel gereken om het juiste tarief samen te stellen...

Nog een voordeel voor u als consument: u hoeft **geen tarieven meer te onthouden**. Wie tot tien kan tellen, kan een brief frankeren. Maar natuurlijk moet u in de toekomst nog wel steeds de gewichtsklassen weten: 1 = 0-20 gram, 2 = 20-50 gram, 3 = 50-100 gram, 4 = 100-250 gram, enzovoorts. Gelukkig zijn de lage gewichtsklassen voor Nederland, Europa en Wereld gelijk.

En voor de rekenaars onder ons: wie zijn postzegels nu koopt voor 44 eurocent en ze volgend jaar wegplakt voor 46 eurocent, heeft een aardig **rendement** van zijn investering. Maar je moet wel erg veel postzegels gebruiken om er in absolute termen wat mee te verdienen...

Ik denk eerlijk gezegd dat het voor de gemiddelde consument niet veel uitmaakt, postzegels met een aanduiding '€0,44' of met een aanduiding '1'. Maar als TNT Post het ons echt gemakkelijker had willen maken, had men eens kunnen kijken naar de oplossingen van andere postadministraties.

Afbeelding 6: Britse postzegels second class

In het **buitenland** kunnen de aanduidingen in cijfers tot verwarring leiden. In Groot-Brittannië bijvoorbeeld kent men twee soorten binnenlandse post: *first class* en *second class*, te vergelijken met wat wij op zijn Nederlands *priority* en *standard* noemen. Veel Britse zegels zijn voorzien van een '1' voor *first class* of een '2' voor *second class*. Ik hoop dat TNT Post geen postzegels gaat uitgeven met de aanduiding 'Europa 2'. Wie een brief naar Groot-Brittannië met een dergelijke zegel zou frankeren, loopt de kans dat zijn brief daar als *second class* behandeld wordt en later aankomt.

Afbeelding 5: Beatrix-postzegels met 'enen'

De Britten hebben hun systeem van postzegels zonder waarde-aanduiding ondertussen aardig uitgebreid, maar daarover verderop meer.

In België heeft men al enige tijd cijferzegels die vergelijkbaar zijn met de Nederlandse. Postzegels voor binnenlands gebruik zijn bij onze zuiderburen voorzien van een cijfer in een cirkel. Bij zegels voor zendingen binnen Europa staat het cijfer op een blauwe cirkel met gele sterren en bij zegels voor de rest van de wereld staat het cijfer op een gestileerde globe. Een elegante grafische oplossing, waarmee bovendien de taalkwestie omzeild wordt. Op de Kerstzegels van 2010 zijn de drie symbolen te zien: de ene zegel is bedoeld voor binnenlands gebruik, de andere mag voor bestemmingen binnen én buiten Europa gebruikt worden.

Afbeelding 7: Cijfers en symbolen op de Belgische Kerstzegels.

Hoe het ook had gekund: letters

In veel landen worden 'waardelose' postzegels niet voorzien van cijfer-aanduidingen, maar van letters. Daarmee is het meteen duidelijk dat er geen concreet bedrag bedoeld is. In Frankrijk kent men zogeheten 'Timbres à validité permanente', postzegels die onbepaald geldig zijn. De zegel van het type 'Liberté' met aanduiding 'A' uit 1986 werd een jaar later gevolgd door een zegel met aanduiding 'B' en in 1990 door een zegel met aanduiding 'C' van hetzelfde type. De 'D'-zegel uit 1991 was van het inmiddels geïntroduceerde type 'Marianne de Briat'. Maar een binnenlandse brief kon op dat moment nog steeds gefrankeerd worden met elke andere 'letterzegel', zonder bijfranking. Waarom sommige Franse letterzegels in groen en in rood uitgebracht werden, zullen we later zien.

Afbeelding 9: Amerikaanse letterzegels.

In de Verenigde Staten heeft men ook letterzegels gekend, in een reeks van 'A' tot en met 'H'. In tegenstelling tot de Franse postzegels waren de Amerikaanse zegels niet permanent bruikbaar zonder bijfranking: ze vertegenwoordigden een specifieke waarde. De reden voor hun uitgifte was van logistieke aard. De Amerikaanse Posters moeten op de dag van een tariefverhoging enorme aantallen postzegels beschikbaar hebben op alle postkantoren, maar het tarief - dat per wet bepaald wordt - is vaak veel te laat

schillende 'F'-zegels in 1991 een waarde van 29 dollarcent. In dit verband moet ik even wijzen op de postzegel met de ingewikkeldste tarief-aanduiding aller tijden. Toen het standaardbrief-tarief per 22 januari 1991 verhoogd werd van 25 naar 29 dollarcent, waren er nog enorme aantallen zegels van 25 dollarcent in omloop. Er was dus behoefte aan een aanvullingswaarde, ofwel een 'make-up stamp'. Maar aangezien ook de bijplakzegel gedrukt moest worden voordat het nieuwe tarief bekend was, heeft men daarvoor de volgende oplossing gekozen: een zegel met de tekst 'This U.S. Stamp, along with 25c of additional U.S. postage, is equivalent to the 'F' stamp rate', oftewel: 'Deze postzegel vormt samen met 25 dollarcent aan aanvullende frankering het F-tarief'.

Afbeelding 10: 'make-up stamp' op een voorgefrankeerde envelop van 25 dollarcent (fragment).

bekend om dat nog voor elkaar te krijgen. De letterzegels worden dus gedrukt voordat hun waarde bekend is. Zo kreeg de 'A'-zegel uit 1978 een waarde van 15 dollarcent en de ver-

Afbeelding 8: Franse letterzegels.

Afbeelding 11: Cyrillische lettertekens uit Oekraïne

Ook in de nieuwe staten van de voormalige Sovjet-Unie kent men letterzegels. We tonen u enkele voorbeelden uit Oekraïne. In 2001 werd een reeks van zes permanente postzegels 'Bloemen en symbolen' uitgegeven met aanduidingen in cyrillische lettertekens. Op het moment van uitgifte hadden deze zegels de volgende waarde: B = 0,10 grivna, D = 0,30 grivna, E = 0,70 grivna, X = 2,66 grivna, € = 3,65 grivna, P = 10,84 grivna. Interessant aan deze zegels is de beveiliging tegen namaak: in elk letterteken is hetzelfde teken enkele keren in heel klein formaat uitgespaard in wit.

In Zimbabwe, het land met de hoogste inflatie ter wereld, kijkt men niet op een paar nullen meer of minder bij geldbedragen. Een eenvoudig zegeltje uit 2008 heeft bijvoorbeeld een nominale waarde van \$ 5000000 (zonder punten tussen de duizendtallen). Vijf miljoen Zimbabwaanse dollars, en nog niets waard... Bovendien is die munteenheid de afgelopen jaren enkele keren gedevalueerd, waarbij er 6 nullen verdwenen. Alle reden om postze-

Afbeelding 12: Zimbabwe: oud en nieuw

gels zonder waarde-aanduiding uit te geven. Dat gebeurde dan ook in 2009. Daarbij werd een heel simpel systeem gevolgd: Z = binnenlandse brief Zimbabwe, A = brief Afrika, E = brief Europa en R = is natuurlijk rest van de wereld.

Groot-Brittannië, waar de inflatie een veel minder grote rol speelt, heeft het systeem van 'non value indicators' de laatste jaren flink uitgebreid. Naast de

oorspronkelijke aanduidingen voor *first class* en *second class*, kent men nieuwe aanduidingen, zoals 'E' voor Europese bestemmingen en 'W' voor bestemmingen in de rest van de we-

Afbeelding 13: Uitbreiding van het Britse systeem

Afbeelding 15 For Local Adresses Only

reld. Maar het kan nog nauwkeuriger: tegenwoordig zijn er ook postzegels met de aanduiding '1st Large' en '2nd Large' voor grotere brieven en met de aanduiding 'Europe up to 40 grams'. Dat begint erop te lijken!

Hoe het ook had gekund: beschrijvingen

Had TNT dat laatste voorbeeld van de Britse postrijzen niet kunnen volgen? Zet gewoon op elke postzegel waar hij

voor bedoeld is, en je bent van alle gezeur af. 'Binnenlandse brief tot 20 gram', 'Europa 20-50 gram', 'Wereld tot 100 gr', kan toch gemakkelijk? Onze postzegelontwerpers kunnen dit soort teksten vast wel op een artistiek verantwoorde manier in hun ontwerpen opnemen.

In Portugal is men al een eind op weg, daar combineert men tegenwoordig letters met een gewichtsaanduiding: 'N' (binnenland), 'A' (azul, priority), 'E' (Europa), telkens aangevuld met '20 grs.'.

Afbeelding 18: Frankrijk: Marianne in UPU-kleuren

In verschillende landen is het al heel gebruikelijk om uitgebreide beschrijvingen op postzegels te gebruiken. De stadstaat Singapore kent postzegels met de tekst 'For local addresses only', voor locale of binnenlandse brieven, wat daar op hetzelfde neer zal komen.

Zuid-Afrika heeft onder meer 'Standard postage', 'Small registered letter' en 'Airmail postcard'. En de Verenigde Staten gaven op 1 december 2010 twee postzegels uit met de tekst 'First class forever'. Ik denk dat er een heel leuke collectie samen te stellen is van postzegels met dit soort aanduidingen.

brief tot 20 gram in het gereduceerde tarief (*écopli*), de rode voor een gewone binnenlandse brief tot 20 gram en de blauwe voor een brief tot 20 gram naar Europese bestemmingen.

Afbeelding 17: Verenigde Staten, First class forever

De Vierdaagse-frankeerstempels, rectificaties en aanvullingen.

Op deel II van het artikel over de Vierdaagse Frankeermachinestempels in Novioposta 2010-3 kregen we - gelukkig - een aantal reacties. Blij zijn we met de positieve woorden, dankbaar ook voor de meldingen van foutjes en aanvullingen.

Dit zijn ze:

Op blz 4 staat in Tabel 3 bij volgnummer 30 achter 2007 een veraagteken. Daar kan nu definitief het jaartal 2008 (als laatste) worden ingevuld: volgens informatie van Paul vd Berg werd, na 2008, de postbezorging in Heumen uitbesteed aan "Breed", waardoor er niet meer met een frankeermachine gestempeld werd.

Ook op blz. 9 zijn er enkele reacties ontvangen:

1. Voetnoot e) De bijeenkomst die in Cuijk in het najaar van 1991 werd gehouden, was ter gelegenheid van de 40e (en niet de 10e) Réunie van de Vereniging van Goudenkruisdragers.
2. De afstempeling met "Port Betaald", genoemd in noot c) op blz. 9, kan hierbij ook getoond worden (zie voorpagina).

Van geheel andere orde is de typefout, die is opgetreden bij de beschrijving van de Persoonlijke Postzegel Groenestraat-kerk: uiteraard dient u daar te lezen 100 (en niet 500) jarig Jubileum.

Met dank aan alle kritische lezers !

Afbeelding 16: Zuid-Afrika

Hoe het ook had gekund: kleuren

Letters, cijfers, of teksten? Zoals we gezien hebben zijn er door postadministraties allerlei soorten 'waardeloze' postzegels bedacht. Maar de allermooiste oplossing bewaren we voor het laatst: zegels zonder waarde-aanduiding, waarbij men uitsluitend aan de kleur van de zegel kan zien waarvoor hij dient. Frankrijk bracht op 1 juli 2008 drie 'timbres à validité permanente' uit van het type 'Marianne et l'Europe' in de kleuren groen, rood en blauw, met alleen de landsnaam en 'La Poste' erop gedrukt. De groene zegel dient voor frankering van een binnenlandse

Geniaal? Dat wel, maar niet bepaald nieuw. Dit idee is al meer dan tachtig jaar oud. Op het Congres van de Wereldpostvereniging (UPU) in 1926 werd voorgeschreven dat de aangesloten landen hun postzegels voor internationale bestemmingen vaste kleuren moesten geven. De standaardzegel voor drukwerk (inclusief prentbriefkaart met alleen wens en naam) moest groen zijn, de zegel voor briefkaarten rood en die voor brieven blauw. Zo ziet u maar: alles is al eens bedacht...

Jac Spijkerman

Afbeelding 14: Portugal: combinatie van letter en gewicht.